104.490

BIBLIOTECA
FUNDAȚIEI „REGELE FERDINAND I" IAȘI

A. Cazacu D.

T. Populația Basarabiei pe naționalități.

II 104.490

BIBL. CENTR. UNIV.
„M. EMINESCU" IAȘI
II. 104.490

235063

DOCTOR CAZACU și PAVEL GORE

Cota II - 41849

POPULAȚIA BASARABIEI

PE

NAȚIONALITAȚI

DUPĂ ISVOARE OFICIALE RUSESTI

EXTRAS DIN „CONVORBIRI LITERARE"

234480

9851 (I)

51 nr 11

143521
B.C.U. - IASI

„CONVORBIRI LITERARE"
SOC. ANONIMĂ DE EDITURĂ
CÂMPINEANU, 17
: : BUCUREȘTI : :
1919

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

-4 APR 1966
adlo 235.063

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

POPULAȚIA BASARABIEI

PE NAȚIONALITAȚI

DUPĂ IZVOARE OFICIALE RUSEȘTI

Ruptă la 1812 din Moldova, din care făcea parte integrantă și ca compoziție etnică, și ca organizație politică, administrativă, judecătorească, militară, culturală și ca viață istorică,[1]) regiunea dintre Prut, Nistru și Marea Neagră a căpătat de la Ruși, ca

1) Cantemir. Descriptio Moldaviae.
Vighel. Memorii. Petersburg. 1865 vol. VI.
Amiral Tchitchagov. Memoires, Paris 1909. (Plon).
Borejky-Bercfeld. Istoria României. Petersburg pag. 179—180.
Palauzov profesor. Rumânschia gospodarst va Valahia i Moldavia.
E. Quinet. E. Oeuvres compl. Paris 1857 pag. 93-94 — 96-121.
M. Ubicini. La question des principautés devant l'Europe, 1858.
M. Ubicini. Provinces Danubiennes pag. 111—112.
Felix Colson. De l'état présent et de l'avenir des princ. de Mold. et Valachie. Paris 1839 pag. 260—262.
Wilkinson. Tableauhistorique géografique et politique de la Moldavie et de la Valachie, Paris. 1824 pag. 245.
Elias Regnault. Histoir politique et sociale des principautés Danubiennes pag. 106—109.
I. A. Vaillant. La Roumanie. Histoir, Langue, literatur etc. Paris 1844 vol. II pag. 284—288.
James Caterly. Les Roumanes. Paris 1908 vol. I pag. 88—122.
G. Le Cler, Moldo-Valachie. Paris. 1866, pag. 321.
Sanejouand. Les principautés Roumaines devant l'Europe.
Seignobos. Histoir politique de l'Europe.
Chevalier de Gentz. Dépeches inédites.
Rossny. Les Romains d'Orient.
André Bellesort. La Roumanie contemporaine.
Paul Labbé. La vivante Roumanie.
Conte Goubernatis. La Roumanie.
A. Beaur et M. Mathorel. La Roumanie-Paris. 1868, pag. 44—46.

să i se uite origina şi să nu se facă confuzie cu Moldova rămasă, denumirea de «Basarabia» [1]), denumire luată dela o parte a ei (Bugeacul), cum Austria a dat numele artificial de Bucovina altei părţi din Moldova, smulsă la 1775.

Nu există nici un act oficial Rusesc până la 1819, care să menţioneze în Basarabia altă populaţie, de cât cea Românească (Moldovenească) şi numai în actul organizării administrative a Basarabiei (Aşezământul formării oblastiei Basarabiei) la 1818 (Colecţia generală a legilor Ruseşti, 1818) se notează ţiganii şi ovreii, cei din urmă, după notele lui Vighel şi Naco au apărut aici în perioda 1812—1818. Este imposibil ca guvernul, care aducea aici colonişti Nemţi, Bulgari, Sârbi, etc., să nu fi notat pe Ruşi, dacă aceştia s'ar fi aflat pe aici. [2]) Dealtfel limba oficială decretată Românească dovedeşte recunoaşterea de guvernul Rus a faptului evident că populaţia de aici era de această naţionalitate. (Vezi: Aşezământul obrazovaniei oblast Basarab).

Primele statistici (23 Iulie 1812 dosarul Ciceagov la Zostchiuc pag. 147) arată existenţa a 41.160 familii în Basarabia, adică a

---

1) Casso L. Rusia la Dunăre. Moscova 1913 pag. 149. „Ciceagov cere de la împărat (Alexandru I) să complecteze instrucţia dată încă cu un punct: dreptul de a refuza *anexarea Moldovei* (între Prut şi Nistru — vitoarea Basarabie. nstr.), care în ochii feldmareşalului Rumeanţev era rezultatul cel mai preţios al războiului". Ce valoare poate să aibă pentru noi Moldova prădată (în Moldova au stat atunci numai armate Ruseşti), scria el, ne va da ea hotar natural, se va asigura prin aceasta o pace durabilă, şi la toate aceste chestiuni Ciceagov răspundea negativ. Ajuns la Bucureşti (Casso) pag. 160 Ciceagov scrie: „Je mande si Votre Majesté veut que *la partie de la Moldavie acquise par ce traité de paix soit* offerte en recompense de l'alliance intime et sincère, qu'on leurs propose (Goreainov 1812 pag. 51).

„Statistica militară a imperiului Rus" vol. XI part. III anul 1849 (ediţie p. oficială) pag. 98 recunoaşte că Basarabia este o parte din Moldova şi că limba ei este cea Românească.

Vezi de asemenea manifestul lui Alexandru I din Aprilie 1812. Vezi Vieghel. Amintiri. Moscova 1863.

2) In realitate erau şi puţini Ruşi şi câteva familii de ovrei prin Basarabia, fugiţi din Rusia din cauza persecuţiilor religioase, robiei agrare, dezertori din armată etc., dar toţi aceştia la apariţia armatei şi aparatului de stat rusesc, s'au ascuns, sau au trecut Dunărea la Turci, pe care îl preferau regimului lor naţional.

240.000 suflete fără specificarea naționalității, care să subînțelege a fi românească autohtonă.

La 1813 statistica oficială arată 55.560 familii, sau 340.000 locuitori (Scalcovschy. Istoria Novorosii Odessî 1838, pag. 348), tot fără arătare de naționalitate, subînțelegânduse autohtonii Moldoveni.

Despre toate aceste cifre și statistici, cu multă dreptate Zastchiuc spune că sunt forte dubioase. In cartea lui găsim reproduse cu aceiași mențiune că sunt dubioase cifrele oficiale a populației Basarabiei fără menționarea naționalităților pe anii următori.

1823	550.000	suflete	1837	553.460	suflete	1847	831.173
1828	409.110	«	1844	793.103	774.492	1848	853.484
1829	412.429	«	1845	785.175		1849	860.299
1834	469.783	«	1846	811.734		1850	872.868
			1850	872.868			
			1851	902.534			
			1852	935.809			
			1854	966.954			
			1855	993.045			
			1856	990.274			

Nu găsim în tot acest răstimp, în toată literatura rusească, nici o *statistică pe naționalități a populației din Basarabia, afară de lucrarea Academicianului Petre Keppen, intitulată «despre harta etnografică a Rusiei Europene», ediția societății geografice imperiale Ruse, la 1853 la Petersburg, în care se dau cifrele românilor din Basarabia, după statistica oficială (revizia a 8-a), pe anul 1834; de 406.182 Români.* Tot în această carte este arătat și numărul Românilor din alte părți ale Rusiei și anume: în Ecaterinoslav 9.858, Podlia 7,429 («date ne complecte», spune autorul la pag. 144) și Cherson 75.000. Deci după cifrele oficiale de atunci populația totală a Basarabiei (vezi mai sus Zastchuc) fiind *de 469.788 locuitori*, iar populația Românească, după Keppen, fiind *406.182 suflete, Românii formau 86% din total.*

Această cifră pare a fi relativ aproape de adevăr, având în vedere încheierea primei și celei mai acute periode de colo-

nizare în special din sudul și din nordul Basarabiei cu Nemți, Bulgari și alți fugari.

Zastchiuc, căpitan de *stat-major-rusesc*, însărcinat oficial și special cu descrierea Basarabiei, în volulmul său: «*Materiale pentru geografia și statistica Basarabiei din 1862 fără să dea cifra exactă a populației spune în pagina 151*: «*Moldovenii (Românii) formează partea principală a populației, aproape 3/4 din suma totală. Ținuturile: Chișinău, Iași, (actual Bălți), Orhei (ținutul Izmail-Cahul în acest timp erau ale Românici) sunt locuite aproape exclusiv de ei; în ținuturile Hotinului se amestecă cu Ruteni, în ținuturile Bender și, Akerman cu venetici din diferite părți. Moldovenii sînt aborigenii acestor părți și în ținuturile de la sud ei ocupă locurile părăsite de Tatari-Nogai*».

In volumul al treilea a «listelor localităților populate din Imperiul Rus, alcătuit și publicat de comitetul statistic central de pe lângă Ministerul de Interne, Petersburg, 1861» pe pag. XIX se spune: «*Moldovenii singuri sînt cei mai vechi și mai numeroși locuitori ai Basarabiei*».

La 1892 apare volumul d-lui Batușcov: «Basarabia, descriere istorică, făcută din porunca guvernului Rusesc (Alexandru III)». pe pagină găsim aceste cuvinte: «*din compunerea variată a populației locale se distinge cu deosebire prin numărul său populația românească (sic), cea mai numeroasă și în mod natural tinzând către compatrioții din regatul României din Austria. (Bucovina, Transilvania)*».

La 1897 se face o statistică oficială în Rusia întreagă. Asupra Basarabiei găsim cifrele de mai jos.

In primul rând sunt puși Rușii-mari (*Velicorusi) în număr de 155.774 locuitori. adică 8% la populația totală din Basarabia*, din populația rurală 5,2% iar populația urbană 24,4%. Acum dacă avem în vedere că populația rusească urbană este flotantă; funcționari, militari, negustori, profesori, etc., înțelegem greu de ce își poate bizui pretențiile asupra Basarabiei Rusia imperială, sau republicană, cadetă, sau social-democrată, socialistă-revoluționară, sau bolșevistă.

Apoi vin *Rușii mici (Malorosî)*, în care sunt înglobați ucrainienii rusinii, rusneacii, și alte denumiri, care dau împreună *cifra totală de 379.198 suflete, adică 19,6% din populația totală*: relativ la populația orășenească procentul este; 15,8, iar la cea rurală

20,3. E greu și pentru Ucrainieni pe baza acestei statistici extrem de bine-voitoare, chiar în asociație cu Rușii mari să aibă pretențiuni asupra Basarabiei. Dar și aci ţifrele desigur sunt foarte umflate și conțin multă populație flotantă, militari, lucrători agricoli de sezon, etc. (Sînt regiuni unde se aduc pentru drumuri de fier, pavage, lucrări agricole, culesul fructelor și alte zeci de mii de ucrainieni, lucru știut de toată lumea d'aici.

In al treilea rând sunt puși rușii albi (*Belorușii*) cari dau cifra de 2471 în Basaraaia, sau o, 1%.

După cele trei varietăți de Ruși sînt așezați *Polonii* cu 11,696 suflete, reprezentând o, 6% din populația Basarabiei.

Apoi într'o singură rubrică sunt înglobați *ceilalți slavi*, fără denumire specifică, cari sunt Bulgarii (în timpul războiului susțineau, nu fără dreptate că nu sunt slavi) Sârbii, Cehii, etc.; ei reprezintă 5,4%din populația Basarabiei, 4% din populația urbană și 5,6% din populația rurală.

După aceștia este înregistrat grupul *Lituanilor și al Leților* 237 suflete și apoi deabea vin **Românii (Moldovenii)**, având după această statistică rusească 920.919 suflete, formând 47, 6% din populația totală, 53, 5% din totalul populației rurale și 14, 2% din totalul populației urbane.

Evident, că printre acești Moldoveni nu s'au trecut soldații și funcționarii moldoveni, cari știau și limba rusească. precum și toți moldovenii din satele Moldovenești cu populație amestecată cu ruteni, căci în timpul facerii statisticii funcționarii pe or cine știa rusește îi inscriea ca ruși. sau maloruși.

După Români sânt înregistrate 522 suflete din alte popoare Romanice (Francezi, Italieni).

Apoi vin Nemții 60,206 suflete, formând 3,1% din totalul Basarabiei, 0,7% din populația urbană și 2,5% din populația rurală.

In urma lor se înregistrează: 51 suflete alți germani (?); 2,737 suflete (0,2% Greci; 848 Albanezi; 2080 (0,1%) Armeni; 9 Persani; 8636 (0,5%) Țigani.

Numărul ovreilor este arătat la 288, 168 sau II, 8% din populația totală a Basarabiei, formând 37,2% din populația urbană și 7,3% din populația rurală.

Se înregistrează: 15 Gruzini (Georgieni), 6 Cerchezi.

Apoi Turci şi Tătari împreună 57.045 sau 3 din populaţia totală, formând 0,3% din populaţia urbană şi 3,4% din populaţia rurală.

Vin în sfârşit 347 suflete Fini şi 187 oameni fără arătare de limbă.

Dând în total 1.935.412 locuitori din cari 293.332 urbani şi 1.642.080 rurali.

Că această statistică, făcută în epoca absolutismului celui mai straşnic, de funcţionari Ruşi, puşi să demonstreze că toate marginele (ocrainele) sunt ruseşti este tendenţioasă nu rămâne îndoială. Totuşi şi aşa făcută în ţară absolutistă, fără ştinţă de carte şi fără drumuri ea demonstrează până la evidenţă minoritatea infimă rusească fluctuantă, fără nici un drept de stăpânire nici istoric nici ca majoritate naţională. asupra acestei ţări.

Şi una din dovezile cele mai bune că cifrele în special a autohtonilor Moldoveni sunt réduse, este şi următorul fapt: Părintele N. Laşcov membrul, comitetului însărcinat cu administraţia tipăreşte la 1912 un volum intitulat «Basarab[illegible] ocazia centenarului de 100 de ani dela răpirea acestei [illegible]vincii româneşti. In această carte oficială găsim aceste râ[illegible]; «Poporul cel mai vechiu în Basarabia sunt Moldovenii[illegible] datele oficiale 48%, în realitate Moldoveni formează 7[illegible] din toata populaţia». Aceleaşi cuvinte se repetă în mod oficial la serbarea de sub presedenţia Episcopului Serafim şi în prezenţa ministrului Haruzin, a întregei familii Crupensky şi a oficialităţii adunate la serbare.

Toţi autorii ruşi cari scriu despre populaţia Basarabiei după anul 1897, nu fac decât să reproducă această statistică din 1897 sau adăogând creşterea populaţiei păstrează raporturile la sută dintre populaţii în limitele arătate. Aşa este D-nul Semenov Tian-Şansky, aşa este Moghileanski şi alţii.

Dacă examinăm statistica aceasta de naţionalităţi pe ţinuturi: toţi autorii ruşi recunosc ca indubitabil că ţinutul Chişinăului cu 91,6% Români, ţinutul Bălţilor cu 71% Români, ţinutul Orheiului cu 81%. ţinutul Sorocii cu 66.4%, ţinutul Izmailului cu 46.4% Români plus 11,2%, Găgăuţi şi Bulgari 2,5% Nemţi, 2,2, Ovrei, 9,8 Turci şi Tătari, 1,4 Greci, Armeni şi Albanezi faţă de numai 8,9) Ruşi şi 17,4 Maloruşi şi ţinutul Benderului cu 52,7% Români, 3,2%, Nemţi, 16,9, Turco-Tătari, 3,7%

Ovrei, față de 4,6% Ruși și 9,2% Maloruși sunt în majoritate absolută și indiscutabilă Românești.

Se discută numai două ținuturi: Hotinul și Akermanul. Dar dacă statistica aceasta oficială și tendențioasă din 1897 arată pentru ținutul Hotinului o populațiune românească numai de 25,3% față de 4,5% Ruși și 55,3% Rusini, găsim și o altă statistică oficială, probabil tot tendențioasă dar mai puțin, în care găsim alte lucruri. Avem: «Colecția datelor statistice asupra ținutului Hotinului», Ediția oficială a Zemstvei făcută de statisticianul rus d-nul Ermolinsky din Moscova și editată la Moscova (1886). La pagina IX din introducere d-nul Ermolinsky scrie: «Cunoașterea limbii locale la adunarea datelor statistice, în ținutul Hotinului avea cea mai mare importanță, fiindcă populațiunea țărănească a ținutului aproape pe jumătate este compusă din Moldoveni cari *nu știu de loc limba Românească*». Dacă pe lângă aproape jumătate din populația de Moldoveni, cari nu știu de loc limba rusească, adăogăm și pe Moldovenii cari știu și limba rusească vom înțelege că Moldovenii trebue să fie mult mai mult ca jumătate. La pag. 121 din acelaș volum D-nul Ermolinsky scrie: «în ținutul Hotinului se găsesc două naționalități: Rusinii (denumirea locală rusească) în jumătate de nord a ținutului și Moldoveni în jumătatea de sud. (Țărani Ruși adevărați se găsesc numai în două sate, Grubna 405 suflete și Belousovca 69 suflete). Dar Rusini mai mult sau mai puțin curați se găsesc numai în volostile: Grozeni, Clișcăuți și Rucșani, pe când în celelalte sate depe malul Nistrului și după limbă și după port reprezintă un amestec cu Malorușii din Podolia. Satele dela mijlocul ținutului, adică cele așezate mai la sud de linia Nistrului și mai la nord de Prut precum și din jurul Bricenilor, au populație amestecată și din Moldoveni și din Rusini, de aceea nu putem da cifra exactă de populație de Rusini și Moldoveni; numărul populației de un fel și de altul se poate stabili numai aproximativ, dăcă vom lua că toate satele de lângă Nistru sunt locuite de Rusini, iar toate satele de lângă Prut și de lângă Briceni sunt locuite de Moldoveni. Așa va fi 94.516 suflete sau 56,2% Rusini și 75,715 suflete sau 43,8% Moldoveni, adică Rusini ar fi cu 12% mai mult decât Moldoveni».

Iată dar o statistică tot oficială şi tot rusească, dar stabilind că Ruşi adevăraţi n'ar fi decât 474 suflete, că Moldoveni ar fi 43,8% iar restul de 56,2% s'ar divide în două varietăţi de ne-Ruşi şi anume Rusini, ca cei de prin Bucovina şi o altă varietate rezultată din amestecul acestora cu cei din Podolia.

Atunci se înţelege că nu poate fi vorba de exactitatea statisticelor oficiale care se bat cap în cap şi trebue să credem ceeace este exact că peste populaţia autohtonă Moldovenească au venit elemente variabile şi nestabile din vecinătăţi.

Dacă examinăm acum cifrele din ţinutul Ackermanului cu o cantitate de colonişti aşa de mare unde găsim 18,2% Moldoveni, 18,2% autoht nemţi, 23,7% Bulgari, 4,4% Turci, 2,8% ovrei şi deabia 8,4% Ruşi şi 23,5% Ruteni, vedem că nu Ruşii sau Maloruşii au dreptul la majoritate chiar în statistica oficială. Dacă însă această statistică oficială s'ar curăţi de defectele ei: tendinţa de a trece drept Ruşi şi Ruteni pe Moldovenli, cari vorbesc limba rusă, dacă se scot funcţionarii şi armata, şcolarii şi satele mixte socotite toate ca ruseşti, dacă în această mică regiune se aplică principiul că nu elementele venetice, variabile şi nestabile pot determina caracterul etnic, viaţa şi soarta unei bucăţi de pământ care face parte din viaţa unui bloc mare a cărui hotar natural este Nistrul, se înţelege uşor că nici soarta acestui ţinut nu se poate discuta în afară de soarta Basarabiei întregi.

Ultima statistică oficială a Basarabiei (vezi Darea de seamă pe 1913 a comitetului statistic, Chişinău) ne arată la 1 Ianuarie 1913,... 2.521.277 suflete, din care 1.285.664 bărbaţi şi 1.235.613 femei, iar pentru 1 Ianuarie 1914 se arată 2.545.834 suflete.

Nu putem avea nici o dată mai exactă asupra situaţiei actuale. Sigur însă că războiul a modificat atât numărul cât şi compunerea populaţiei. Mortalitatea crescută, natalitatea micşorată, bolile şi privaţiunile, de sigur că s'au resimţit, nu s'a calculat însă şi nu se ştie cât, numeric. Deasemenea plecarea armatei ruse, redeşteptarea vieţii naţionale, revenirea tuturor Basarabenilor din armata rusă, învăţătorii şi autorităţile locale, cari nu mai declară că sunt Ruşi, cum li se impuneau toate-acestea, de sigur că au schimbat şi mai mult acum proporţia între naţionalităţi în favoarea Românilor!

Ca să încheiem asupra valorii statisticelor şi în general a actelor oficiale ruseşti privitoare la Basarabia voiu da următoarele rânduri din cartea lui Casso, fostului ministru de Instrucţie Publică din Imperiul rus, asupra Basarabiei: «Anuarul Rusiei, editat de ministerul Rus de interne în mod oficial la 1910 la Petrograd, enumărând toate neamurile din Basarabia, *nu numeşte pe Moldoveni*, deşi ei *formează mai mult de jumătate din întreaga populaţie a Basarabiei;* iar acum câţiva ani Curtea de Casaţie din Petrograd (anul 1909 hotărârea No. 35) a considerat Basarabia cu Moldova ca foste părţi a imperiului Bizantin, care niciodată nu s'a întins peste Dunăre». (pag. 228).

Cât priveşte soarta populaţiei din Basarabia, voiu cita tot după Casso două păreri:

Curopatkin, Problemele armatei ruse, vol. I 492—499, vol. II 502: «Rusia a ajuns la Sud-Vest la *graniţele ei naturale încă la 1792*, după pacea dela Iaşi care i-a dat malul stâng al Nistrului».

Danilevsky: Rusia şi Europa (1888) pag. 442 «consiliază guvernul rus să retrocedeze Basarabia României pe baza principiului naţionalităţilor. (Casso L. pag. 229).

Acelaş lucru l-a susţinut şi i-a dovedit prin multe articole publicistul rus N. Durnovo în gazeta St.-Peterburgskia Wiedomosti de sub regimul ţarului.

Notă

„Ceci est un livre de bonne foy"
(epigraful Dicţionarului Larousse)

Trebue notat un lucru curios — în cel mai mare dicţionar enciclopedic francez „Grand Dictionnaire Universel du XIX siècle" par Pierre Larousse, cel mai răspândit în Franţa, eată între altele ce se spune despre Basarabia (vol. 2, p. 636) «cette province, peuplée en grande partie par *des colonies de bulgares au* N *et par des Allemands au* S etc...» Mai departe Larousse vorbeşte despre romani, huni, avari şi „Komanis" (Cumani) şi spune «sous l'occupasion de ces derniers, les Tartares s'en emparèrent, tout en laissant des princes indigènes (?) pour la gouverner; l'un de ces princes, Basaraba donna son nom à cette contrée, qui tomba plus tard (?) au pouvoir de woïvodes de la Moldo-Valachie (?), puis en 1474 sous la domination des Turcs qui la conservèrent (sic!) jusqu'à la paix de Bucharest en 1812. Depuis cette époque elle forme une des provinces de l'empire de czars». Eram confus cetind aceste rânduri, care n'ar trebui tolerate în lucrarea serioasă ştiinţifică şi mai cu seamă pregătită pentru naţiunile latine, care au interes propriu să ştie cât de mult şi de exact despre alte neamuri de aceeaş rasă. Basarabia, locuită numai de colonişti

bulgari şi de nemţi, (cine atuncea sunt autochtonii acestei ţări?) tătari şi «principii indigeni» de origină necunoscută, sărmanul Basaraba — un om fără patrie şi neam.

Caut suplimentul Dicţionarului şi cercetez vol. XVI, unde în loc de modificări şi corectări radicale găsesc următoarele: «...La Bessarabie avait longtemps vegeté (sic) sous la domination turque... la partie N. et le centre appartenait à la Moldavie. Le traité de Bucharest céda toute la Bessarabie à la Russie qui la peupla de colonies d'Allemands, de Bulgares, de petits russes et de Moldo-valaques (?!) Les populations primitives (?) Tartares et Cosaques Zaporogues (?!) s'étaient espatriés en grande partie pour reséer sous la domination turque. En 1844 la Bessarabie comptait environ 600.000 hab. dont 60.000 bulgares, 10.000 allemands et 90.000 tziganes sédentaires... (dar 521.000 de locuitori de ce naţionalitate au fost?).

Sous le regne d'Alexandre I cette province acquit une haute prosperité (sic!) (v. scrisorile şi rescriptele lui însuş Imp. Al. I); beacoup de familles russes vinrent s'y établir pour s'y livrer aux travaux agricoles. Mais Nicolas (premier?) ne suivit pas cette bonne voie: il chercha autant que possible a russifier la province, interdit l'usage de la langue Moldo-Valaque (chiar autorii ruşi cei mai tendenţioşi asemenea şi izvoarele oficiale ruseşti numesc aceasta limbă română (v. Batiuşcov, Nacu, Semenov-Tianşansky etc.) dans les rapports officiels (dar în şcoli?) imposa partout. des fonctionnaires et employés russes, malgré les protestations des habitants et la prospérité déclina etc.».

Iată ce spune «Grand Dictionnaire Universel», neglijând întreaga literatură istorică franceză atât de bogată despre România şi Basarabia şi uitând numele savanţilor francezi, cari lucrau mult şi rodnic în chestia aceasta.

Şi ce ironie! Eu accidental citeam citatele sus pomenite, în prezenţa băiatului meu de 10 ani, care n'a spus nici n'a întrebat nimica, dar a eşit din odae şi a venit arătându-mi p. 100 din «La troisième année de géographique» par A. Foncin, Paris Librairie, A. Colin 1885, unde am citit „La roumanie n'a pas été favorisée: non seulement elle ne peut esperer que d'un bouleversement improbable de la carte d'Europe, l'aquisition des pays transylvains peuplés en majorité par des Roumains, mais encore après avoir été l'alliée de la Russie contre les Turcs en 1877 elle a dû leur céder la riche Bessarabie peuplée de Roumains en echange etc. Ainsi triomphe ou succombe le principe des nationalités selon qu'il est invoqué par des forts ou par des faibles...»,

Toate dicţionarele enciclopedice editate în Rusia (Buckhaovs şi Efron, Enciclopedia mare a Asociaţiei «Cultura», Noul Dicţionar Buckhaus şi Efron şi chiar dicţionarul Enciclopedic modest şi foarte mic a lui Pavlencoff JPB, 1901 p. 222 sunt mult mai competinţi în chestia Basarabiei şi unanim spun că majoritatea populaţiei Basarabiei era şi este cea românească.

Dr. Cazacu şi I. Gore

BOSTON UNIVERSITY CENTRAL LIBRARY

BCU MASYCENTRAL UNIVERSITY LIBRARY